

Міністерство освіти і науки України
Львівський інститут економіки і туризму

**ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ
ПАМ'ЯТКИ ПРИКАРПАТТЯ ТА
КАРПАТ – ВАЖЛИВІ ОБ'ЄКТИ В
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ**

*Збірник матеріалів
IV Регіональної науково-практичної конференції
(Львів, 25 березня 2016 р.)*

Львів-2016

ББК 63.3 (4УКР)я43

Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму: [Текст]: зб. матер. IV Регіональної наук.-практ. конф. (Львів, 25 березня 2016 р.) / Міністерство освіти і науки України, Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2016. – 317 с.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Львівського інституту економіки і туризму

У збірнику матеріалів IV Регіональної науково-практичної конференції пропонуються інноваційні наукові розробки, методи, методичні прийоми, підходи в справі теоретичної і практичної організації туризму, висвітлюються важливі й актуальні питання стану, перспектив розвитку туристичної індустрії на Прикарпатті та в гірських районах Карпат, на базі національної та світової історико-культурної спадщини.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, фахівців в галузі туризму, аспірантів і студентів.

ОРГАНІЗАТОР КОНФЕРЕНЦІЇ:

- Львівський інститут економіки і туризму;

УПОРЯДНИКИ:

Бочан І.О. – голова оргкомітету, ректор, д.е.н., професор;

Берест Р.Я. – відповідальний редактор, д.і.н., професор;

Бегей О.І., к.і.н., доц., Анісімович-Шевчук О.З к.п.н., доц. - оргкомітет

Кім Г.О. – макетування, редагування, коректура

Матеріали подано в авторській інтерпретації.

ISBN 978-966-24-1

©Автори статей, 2016

©Львівський інститут економіки і туризму, 2016

ЗМІСТ

Ігор Бочан ВІТАЛЬНЕ СЛОВО.....	7
Роман Берест ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ПАМ'ЯТКИ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО ЧЕРНЕЦТВА ПРИКАРПАТТЯ: ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ В ТУРИЗМІ.....	9
Михайло Кріль ПАМ'ЯТНІ МІСЦЯ ЄВРЕЇВ ДОБРОМИЛЯ.....	19
Світлана Муравська УНІВЕРСИТЕТСЬКІ ЦЕНТРИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТИ ТУРИЗМУ.....	33
Наталія Гнатюк ПАМ'ЯТКИ САКРАЛЬНОЇ АРХІТЕКТУРИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТА ЕТНОЛОГО- ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	41
Оксана Бегей СТАН ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЖИДАЧЕВІ.....	49
Ірина Химка САКРАЛЬНІ ПАМ'ЯТКИ МОСТИЩИНИ НА ПАЛОМНИЦЬКОМУ ШЛЯХУ VIA REGIA – ПОШТОВХ ДЛЯ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ МОСТИЩИНИ.....	58
Юрій Стецик ПРОТОКОЛИ ВІЗИТАЦІЙ – ЯК ДЖЕРЕЛО РЕКОНСТРУКЦІЇ МОНАСТИРІВ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЄПАРХІЇ (1747 – 1767 РР.).....	71
Наталія Мисак КАРПАТИ І ПРИКАРПАТТЯ ЯК ОБ'ЄКТИ	

ТУРИСТИЧНИХ ЗАЦІКАВЛЕНЬ І ВІДПОЧИНКУ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ З НАДДНІПРЯНЩИНИ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	82
о.Михайло Гачан	
ДРЕВНІЙ ХРАМ РІЗДВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ В СЕЛІ ВЕЛИКЕ – ЦІННА ПЕРЛИНА БОЙКІВЩИНИ...	97
Ольга Анісімович-Шевчук	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ НОВОМІСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	105
Оксана Погорілко	
ЄВРЕЙСЬКИЙ СВІТ ЛЬВІВЩИНИ.....	117
Вадим Аргюх	
ДОХРИСТИЯНСЬКІ ПАМ'ЯТКИ НА ТЕРИТОРІЇ ЛЬВОВА ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ.....	125
Любомир Безручко	
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ РЕСУРСИ МІСТА ГЛИНЯНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ТУРИЗМІ.....	134
Ольга Цимбала, Анастасія Гбур	
БОЙКІВЩИНА – МАЛА БАТЬКІВЩИНА ВЕЛИКИХ УКРАЇНЦІВ.....	141
Андрій Голод, Оксана Мисяк	
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ.....	152
Галина Мартинишин	
ЦЕРКВА СВЯТОГО ДУХА В РОГАТИНІ – ОДНА ІЗ НАЙДАВНІШИХ РЕЛІГІЙНИХ ПАМ'ЯТОК ГАЛИЦЬКОГО ПРИКАРПАТТЯ.....	158
Юлія Феленчак, Марта Прохира	
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БАЛЬНЕОЛОГІЧНОГО КУОРТУ СХІДНИЦЯ.....	164
Ірина Франків	
ПОДОРОЖ КОСТЕЛАМИ ГОРОДОЧЧНИ:	

ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС.....	171
Христина Кутнів	
БОЙКІВСЬКИЙ ХРАМ СВЯТО-ІВАНІВСЬКОЇ ЛАВРИ...	182
Олена Ледвій	
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯВОРІВЩИНИ...	194
Вікторія Церклевич	
ПЕРЛИНИ САКРАЛЬНОЇ АРХІТЕКТУРИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ – ПРИВАБЛИВИЙ ОБ’ЄКТ ТУРИСТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ.....	201
Людмила Архипова, Ольга Богдан	
ОБ’ЄКТИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ, ЗАНЕСЕНІ В СПАДЩИНУ ЮНЕСКО.....	208
Володимир Клапчук, Михайло Клапчук	
ЦЕРКВИ НА ГУЦУЛЬЩИНІ.....	214
Ірина Нетробчук	
ЗНАЧЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ РЕСУРСІВ ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ В РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	223
Тарас Маланюк	
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ПАМ’ЯТКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «ДАВНІЙ ГАЛИЧ»: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ТУРИЗМІ.....	229
Бегей Оксана, Кудла Ірина	
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ РЕСУРСИ ЯСЕНИЦІ-ЗАМКОВОЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ТУРИЗМІ....	239
Ніколаєв Сергій, Сколоздра Анна-Марта	
ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ШЛЯХІВ ПОДРОЖЕЙ: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ.....	244
Ярослава Коробейникова, Тетяна Романів	
ОЦІНКА ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (НА ПРИКЛАДІ ВИТВИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	249
Антоніна Невсенченко, Микола Попович	
ВИДИ САМОДІЯЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	255

Олена Побігун, Ольга Гоянюк АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ.....	260
Олена Побігун, Анастасія Мельник АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ВІРТУАЛЬНИХ ПОДОРОЖЕЙ В ТУРИЗМІ.....	266
Ольга Муха «КОНТЕКСТ», «ІНТЕРАКТИВНІСТЬ» ТА «НАСОЛОДА»: ПОСТМОДЕРНІСТЬСКІ МЕХАНІЗМИ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	273
Софія Качала, Олена Якубович РОЗВИТОК ВОДНОГО ТУРИЗМУ В КАРПАТАХ.....	282
Сергій Побігун, Юлія Дехтяр ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ В ТУРИЗМ.....	287
Наталя Крап-Спісак ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТУРИЗМУ.....	294
Наталя Джалюк, Ірина Козій ІННОВАЦІЇ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ: ГАРАНТІЇ ЯКОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	301
Оксана Дзяна, Марія Філь, Тетяна Коропецька СУЧАСНИЙ ПІДХІД КЕЙТЕРИНГУ В РЕГІОНІ КАРПАТ...308	
Оксана Фастовець ВИКОРИСТАННЯ ПОДІЄВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ (EVENT MANAGEMENT) У ФОРМУВАННІ ТУРПРОДУКТУ.....	313

БОЙКІВЩИНА — МАЛА БАТЬКІВЩИНА ВЕЛИКИХ УКРАЇНЦІВ

Охарактеризовано український етнічний регіон Бойківщина, виділено відомих уродженців цього краю, а також людей, які тут жили та працювали. Коротко окреслено географію їхньої діяльності, місця вшанування їхньої пам'яті у межах регіону.

Ключові слова: Бойківщина, бойки, етнічний регіон, край, відомі діячі.

Бойківщина – один із найдавніших етнічних регіонів України, своєрідний заповідник найцікавіших зразків народної церковної архітектури, іконопису, музики, вишивки, духовної культури. Останнім часом спостерігається зростаючий інтерес до бойків, їхнього походження, ментальних особливостей. Однак Бойківщина – це край, багатий не лише історико-культурною спадщиною, мальовничими Карпатами, дерев'яними бойківськими церквами, самобутніми звичаями і традиціями; це одночасно – Мала Батьківщина багатьох Великих Українців. Відтак дослідження будь-якого регіону, особливо етнічного, було б неповним без характеристики тих персоналій, які тут народились, сформувались, жили і працювали. Адже маючи загальні відомості та уявлення про спосіб життя бойків і їхнє господарювання, навколишнє середовище та історію розвитку краю, особливості одягу та традиційну їжу, звичаї і обрядовість можна сформувати уявлення про сукупний, типовий образ представника цього краю. Але за всім загальним, завжди хочеться побачити конкретне: за десятками однотипних дерев'яних храмів – один, особливий, за гірськими вершинами – одну, найвищу, за річками – одну, найстрімкішу; так і з людьми – за сотнями і тисячами – одну, найвизначнішу.

Метою нашої статті є бажання персоналізувати Бойківщину іменами визначних діячів, які тут народились, жили чи працювали, а також виділити основні центри, де збережена пам'ять про відомих уродженців та діячів цього краю. Адже місця народження та спочинку,

пам'ятники, меморіальні знаки, музеї, музейні кімнати є не лише осередками вшанування, збереження пам'яті про людей, їхню діяльність, але одночасно вони стають об'єктами туристичного зацікавлення та складовою культурно-пізнавального туризму.

Дослідженням Бойківщини займалось багато вчених, зокрема варто виділити історико-етнографічні праці І. Франка, В. Гнатюка, С. Павлюка, С. Макарчука [5]. Дослідження про відомих бойків постійно публікуються на сторінках “Літопису Бойківщини”. А ось систематизувати та узагальнити інформацію власне про відомих бойків вдалось Наталії Кляшторній, яка упорядкувала словник “Бойківське сузір'я” та презентувала у ньому короткі відомості про 300 видатних осіб, котрі своїм походженням, життям чи діяльністю пов'язані з бойками і бойківською землею. Словник розповідає про знаних осіб бойківського походження та акцентує увагу на їхньому внеску на благо рідного краю. Також подані відомості про представників інших етнічних груп та національностей, котрі кожен у своїй царині допомагали бойкам, популяризували їхню культурну спадщину та в цілому сприяли розвою Бойківщини. Авторка вважає, що сформувати об'єктивне уявлення про бойків навряд чи можна без знань про внесок представників цієї етнічної групи в історію та культуру свого краю та держави [3].

Своїм корінням бойки сягають ще дохристиянської давнини. І хоч гримить слава про яскравих гуцулів, давніх поліщуків чи звитяжних подолян, але Бойківщина увібрала у себе усе це разом. Справді, тутешнім людям є ким пишатися. Бойків вважають найбільш “чистим” українським етносом на заході нашої держави. Бойки століттями опирались етнічному змішуванню та культурним впливам імперських сусідів. Карпати правили їм за гірську фортецю, а християнська віра стала твердою обороною від зайд та їхніх спокус. Бойки плекали свою правду, свої самобутні пісні, одяг, культуру, орнаменталістику, музику, образотворче мистецтво. В український світ вони посилали своїх пророків [1].

Опираючись на дослідження Н. Кляшторної, зазначимо, що перелік визначних діячів, котрі народилися на Бойківщині, справді надзвичайно великий і презентує не лише широку географію Бойківщини, але й різноманітні сфери людської діяльності – історія, етнографія, військова та політична справи, мистецтво, література,

релігія, економіка, медицина, меценатство тощо. Уродженцями Бойківщини є багато людей, які стали відомими всій Україні. У нашій статті виділено найбільш знакові постаті, які масштабами своєї діяльності прославились далеко за межами рідного краю. Так, серед історичних постатей варто виділити особу гетьмана реєстрового козацтва, кошового отамана Запорізької Січі Петра Конашевича-Сагайдачного. Його земляком був і не менш славний шляхтич, легендарний герой оборони Відня 1683 р. Юрій-Франц Кульчицький. Саме йому приписують створення першої у Відні кав'ярні та популяризацію цього напою серед австрійців [10].

Вихідцями із Бойківщини стала когорта непересічних українських громадських і політичних діячів ХХ ст. Серед найвідоміших варто згадати українського письменника, педагога, просвітника, політичного, культурного, релігійного діяча Августина Волошина. Займав провідні позиції в уряді Підкарпатської Русі, 14 березня 1939 р. ініціював проголошення незалежності Республіки Карпатська Україна, а 15 березня 1939 р. був проголошений президентом Карпатської України. Весною 1945 р. заарештований радянською розвідкою і вивезений до Москви. Був ув'язнений спочатку в Лефортовській, пізніше – у Бутирській в'язниці, де й помер [9].

На Бойківщині, в с. Старий Угринів у родині греко-католицького священика у 1909 р. народився майбутній відомий український суспільно-політичний діяч, один із чільних ідеологів і теоретиків українського націоналістичного руху ХХ ст. – Степан Бандера. Ще за життя він став легендою серед національно свідомих українців, а після вбивства 1959 р. у Мюнхені (організоване силами КДБ та реалізоване радянським агентом Б. Сташинським) його ім'я для багатьох поколінь українців стало символом наполегливої боротьби за незалежність України. С. Бандера тривалий час був Головою проводу революційного крила ОУН (б).

Інше крило ОУН, після вбивства Євгена Коновальця, у 1938 р. очолив Андрій Мельник. Він теж народився на етнічних землях Бойківщини, у с. Воля Якубова, що на Дрогобиччині. Очолював Провід ОУН (1938–1964), був в'язнем німецьких концтаборів. Післявоєнний період свого життя присвятив боротьбі за консолідацію українських сил в еміграції. Помер у 1964 р. у Клерво (Велике герцогство Люксембург), похований у місті Люксембург на цвинтарі Боневуа [3].

Літературне обличчя Бойківщини презентує спадщина українського письменника, поета, публіциста, ученого, громадського і політичного діяча Івана Франка. Він не лише був бойком за походженням, описував свій край та життя його мешканців у літературних творах. Також був активним дослідником Бойківщини, організовував етнографічні експедиції та краснезнавчі прогулянки рідним краєм [8]. Попередником І. Франка у цій царині був священик УГКЦ, український поет, філолог, фольклорист, етнограф, член “Руської трійці” Іван Вагилевич.

Когорту митців, вихідців із Бойківщини, представляють художник декоративного мистецтва Михайло Білас, мистецтвознавець, дослідник бойківського мистецтва і дерев’яної архітектури Михайло Драган, скульптор, художник Емануїл Мисько, архітектор Іван Левинський. Символом українського театральномистецького життя першої половини ХХ ст. стало ім’я теоретика театру, драматурга, режисера, актора, публіциста Леся Курбаса. Він народився у Самборі, що на Львівщині. Як актор і режисер дебютував у Львові, де здобував освіту; вдосконалював свою театральну майстерність на Великій Україні, працюючи у столичному театрі Садовського. Мабуть, вершиною його театральної кар’єри стала діяльність у філософському театрі “Березіль”, що діяв у Харкові. За сміливість поглядів та твердість переконань був заарештований, засуджений та висланий на будівництво Біломорсько-Балтійського каналу, на Медвежу Гору, потім – на Соловки. Там засуджений до страти і розстріляний 3 листопада 1937 р., а 1957 р. посмертно реабілітований [9].

На Бойківщині, у м. Долина, народився правник, громадський діяч та меценат Омелян Антонович. З 1949 р. проживав в еміграції у США, однак завжди пам’ятав про своє українське коріння, 6 років очолював “Об’єднання українців Вашингтона”. У 1980 р. разом із дружиною Тетяною заснував благодійну фундацію, яка спрямовувала свої зусилля на реалізацію багатьох культурних проєктів в Україні. Так, меценати вклали близько трьох мільйонів доларів у реконструкцію нового корпусу Бакалаврської бібліотеки Києво-Могилянської академії, реставрацію будівель бібліотеки ім. В. Стефаника, побудову музею “Бойківщина” в місті Долині, у престижну мистецьку премію. Омелян Антонович став першим переможцем Національного конкурсу “Благодійник року” (2007) у номінації “Приватна особа”, маючи 93 роки [9].

Як відомого благодійника сьогодні в Україні знають і канадського бізнесмена та мецената українського походження Петра Яцика. Він відомий своїм вагомим вкладом у фінансування українознавства на Заході та в Україні. Серед найголовніших проєктів, профінансованих Яциком, можна виділити Український науковий інститут Гарвардського університету, Енциклопедію українознавства, Канадський інститут українських студій, Міжнародний конкурс знавців української мови [7].

Також вихідцями з Бойківщини стали визначні релігійні діячі, зокрема архієпископ УАПЦ Макарій (Микола Малетич) та єпископ УГКЦ, кардинал Католицької Церкви Іван-Мирослав Любачівський.

Таблиця 1

**Перелік
визначних діячів, які народились на Бойківщині**

	Народилися	Місце народження
Благодійники, громадські діячі	Петро Яцик	с. Верхнє Синьовидне, Стрийський район Львівська область
	Омелян Антонович	м. Долина, Івано-Франківська область
Кінорежисери	Леся Курбас	м. Самбір, Львівська область
Громадські, політичні та військові діячі	Петро Конашевич- Сагайдачний	с. Кульчиці, Самбірський район Львівська область
	Августин Волошин	с. Келечин, Міжгірський район Закарпатська область
	Степан Бандера	с. Старий Угринів, Калуський район Івано-Франківська область
	Андрій Мельник	с. Воля Якубова, Дрогобицький район Львівська область
Народні герої	Юрій Кульчицький	с. Кульчиці, Самбірський район Львівська область
Письменники та поети	Іван Франко	с. Нагусевичі, Дрогобицький район Львівська область
	Іван Вагилевич	с. Ясень, Рожнятівський район Івано-Франківська область

	Зеновій Красівський	с. Витвиця, Долинський район Івано-Франківська область
Етнографи	Михайло Зубрицький	с. Кіндратів, Турківський район Львівська область
Архітектори	Іван Левинський	м. Долина, Івано-Франківська область
Релігійні діячі, священики	Мирослав-Іван Любачівський	м. Долина, Івано-Франківська область
	Микола Малетич (Макарій)	с. Красне, Турківський район Львівська область

Вище перелічені українські діячі відомі майже всім свідомим українцям, проте не кожен знає, що вони народились на бойківській землі і домінуюча частина має автохтонне бойківське походження. І, якщо імена цих діячів знайомі, то про місця їхнього народження – провінційні містечка, селища та маленькі села, більшість туристів і не чула. Тому, ці населені пункти варто позначати на туристичних картах, включати до туристичних маршрутів та путівників Бойківщиною, популяризуючи таким чином цей край.

Рис. 1. Картохема місць народження визначних діячів
Бойківщини

Звичайно, пам'ять про відомих бойківчан збережена не лише на сторінках книг та часописів. У межах регіону функціонує ряд меморіальних музеїв, що розповідають про життя і діяльність І. Франка, С. Бандери, Л. Курбаса. Також поширеною традицією є

створення меморіальних кімнат відомих діячів у межах районних краєзнавчих музеїв (у музеї “Дрогобиччина” відкрита меморіальна кімната А. Мельника). Закономірно, що більші можливості для створення та утримування музейних закладів мають районні міста (Турка, Дрогобич, Самбір, Долина), які в силу свого адміністративного, соціально-економічного та культурного значення мають більші шанси бути туристично-привабливими осередками. Проте яскравим прикладом того, як наявність меморіальних пам’яток та музейних закладів може сприяти розвитку навіть невеличкого населеного пункту, служить с. Кульчиці на Самбірщині. З 1992 р. тут діє історико-краєзнавчий музей Петра Конашевича-Сагайдачного, тоді ж тут відкрито пам’ятник гетьманові, авторства львівських скульпторів Д. Кравич, М. Посікіра, Л. Яремчук за участі архітектора М. Федика. У 2010 р. в Кульчицях відкрили пам’ятник запорозькому козакові Юрію Кульчицькому [10].

Сьогодні ж це село часто потрапляє до туристичних маршрутів українських мандрівників (наприклад львівський туроператор “Відвідай” включає огляд пам’яток с. Кульчиці відразу у три тури (“Спа-тур у Карпати”, “Львів, Карпати і Святний Валентин”, “Карпатська Валентинка”). Відтак, у контексті збереження історичної пам’яті про відомих земляків, поряд із музеями складовою туристичної привабливості населеного пункту може бути наявність пам’ятників та пам’ятних знаків. У таблиці 2 представлено наявність музеїв та пам’ятників, які присвячені визначним діячам Бойківщини та створені у межах цього регіону.

Таблиця 2

**Вшанування пам’яті
визначних діячів Бойківщини у межах регіону**

	Музеї, музейні кімнати	Пам’ятники, пам’ятні знаки
Іван Франко	с. Нагуєвичі, с. Лолин, м. Калуш	м. Болехів, м. Калуш, смт. Рожнятів, с. Голинь, с. Іваніківка, с. Лолин, с. Ясень, м. Борислав, м. Дрогобич, м. Самбір, м. Стрий, с. Лішня,

		с. Нагуєвичі, с. Корчин, с. Угерсько, с. Чертіж
Степан Бандера	с. Старий Угринів, м. Стрий, с. Воля Задержвацька	с. Грабівка, с. Старий Угринів, м. Борислав, м. Дрогобич, м. Самбір, м. Старий Самбір, м. Стрий, м. Трускавець, м. Турка, с. Воля Задержвацька, с. Гординя, с. Крушельниця
Юрій Кульчицький	с. Кульчиці	с. Кульчиці
Петро Конашевич- Сагайдачний	с. Кульчиці	с. Кульчиці
Леся Курбас	м. Самбір	м. Самбір
Омелян Антонович	м. Долина	м. Долина
Петро Яцик	—	с. Верхнє Синьовиднє
Іван Вагилевич	с. Ясень	с. Ясень
Андрій Мельник	м. Дрогобич	с. Воля Якубова
Мирослав-Іван Любачівський	—	м. Долина

Заслуги українських діячів цінують не лише в Україні, а й закордоном. Українські вчені, дослідники, науковці часто здобували освіту та розпочинали або ж завершували свою професійну діяльність за межами власної країни, тим самим здійснюючи вагомий внесок у розвиток країни, у якій проживали. Тому на сьогоднішній день значна кількість пам'ятників та музеїв, присвячених українським діячам, знаходиться за межами України. У таблиці 3 представлено ті, які присвячені визначним діячам Бойківщини.

Таблиця 3

**Вшанування пам'яті
визначних діячів Бойківщини у світі**

	Пам'ятники, пам'ятні знаки	Найменування вулиць	Музеї
Юрій Кульчиць- кий	Відень, на розі вулиці Вибраної 64 та провулку Кульчицького	Відень Kolschitzkygasse	

Степан Бандера	Мюнхен, місце поховання Степана Бандери		Музей визвольної боротьби ім. С. Бандери (Лондон)
Іван Франко	Австрія, Відень — пам'ятник на вул. Постгассе, 8 Хорватія, Ліпик — меморіальна дошка на будівлі Віденського університету та будинку, де довгий час проживав І.Франко		

На жаль, доля більшості українських діячів склалась так, що внаслідок різних причин (політичний тиск, економічна скрута) вони були змушені емігрувати в різні країни світу. Звісно, мало хто зумів повернутися додому. Тому багато відомих українців, зокрема і бойківчан, свій вічний спочинок знайшли далеко за межами рідного краю. А їхні місця поховання зберігають частинку бойківської історії (рис. 2). Так, у Львові знайшли свій вічний спочинок І. Франко, О. Антонович, І. Вагилевич, М.-І. Любачівський, у Києві поховано П. Конашевича-Сагайдачного, у Мюнхені – С. Бандеру, у Відні – Ю. Кульчицького, у Люксембурзі – А. Мельника, у Торонто – П. Яцика, на Соловецьких островах, в урочищі Сандармох було розстріляно режисера Леся Курбас. Його місце поховання до сьогоднішнього дня встановити не вдалося.

Рис. 2. Картохема місць поховання відомих уродженців Бойківщини

Також внесок у розвиток бойківського краю здійснило чимало інших відомих українців, що у різний час тут мешкали або науково-дослідною працею прислужились Бойківщині. Серед них варто виділити насамперед тих, хто своєю науковою, краєзнавчою та етнографічною діяльністю прилучився до вивчення цього краю, зокрема мова йде про Федора Вовка та Володимира Гнатюка. На Бойківщині часто була оперна співачка Соломія Крушельницька [6], художниця Олена Кульчицька, письменниця, діячка жіночого руху Наталя Кобринська. Село Підлюте на Бойківщині було улюбленим місцем відпочинку і для митрополита Андрія Шептицького, який вже в поважному віці кілька разів поспіль щоліта приїжджав сюди лікувати застуджені в російському полоні ноги. Старожили розповідають, що тут, у митрополичій резиденції “Кедрові палати”, був досить багатий, з унікальними експонатами музей, який в роки Другої світової війни було перенесено до Рожнятова, а з часом знищено окупантами [4].

Підсумовуючи, варто зазначити, що Бойківщина — своєрідний заповідник найцікавіших зразків народної церковної архітектури, іконопису, музики, вишивки, духовної культури. Однак значною мірою своєму розвитку Бойківщина завдячує особам, які зробили великий внесок у розвиток рідного краю, підтримували українську культуру, її духовність та державність. А впорядковані та популяризовані місця їхнього народження, життя і діяльності заслуговують бути відзначеними на туристичних маршрутах Бойківщини.

Час минає, змінюються кордони країн... Пам'ять про бойківських діячів, народжених в Речі Посполитій, Австро-Угорщині, Другій Речі Посполитій чи УРСР, маємо можливість зберегти та популяризувати у незалежній Україні. У нас сьогодні нові здобутки, нові обличчя, нові герої. Зберігаючи історію про досягнення сучасності, важливо не забути про тих, які залишились у вирі часу. Адже запорака успіху нашого майбутнього — це гідна подяка тим, хто створив наше минуле!

Література:

1. Бартків В. Зберегти унікальність бойківських традицій та культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://firtka.if.ua/?action=show&id=21015>

2. Кедрові палати» в урочищі Підлюте [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rozhniativ.if.ua/sakralnyj-turyzm/kedrovi-palaty-v-urochyschi-pidlyute/>

3. Кляшторна Н. Бойківське сузір'я. Словник персоналій Бойківщини: народилися бойками, мешкали на Бойківщині, прислужилися бойкам. – Івано Франківськ: Лілея НВ, 2012. – 80 с.

4. Коваль Я. Господар Перегінської пуці. Рідкісні фоторафії з життя Слуги Божого Андрея Шептицького. – Львів: АСТРОН, 1996. – 36 с.

5. Макарчук С. А. Історико-етнографічні райони України: навч. посібник / С. Макарчук; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 351 с.

6. Радевич-Винницька Л. Соломія Крушельницька і Бойківщина (До 140-х уродин великої співачки) / Літопис Бойківщини. – 2012. – Ч. 2/83(94). – С. 78–82.

7. Слабошпицький М. Петро Яцик: українець, який відмовився бути бідним / М. Слабошпицький. – Київ: Ярославів Вал, 2011. – 251 с.

8. Слідами Івана Франка на Бойківщині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.if.ua/franko/1312193359.html#>

9. Українці у світі. Персоналії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrainians-world.org.ua/ukr/peoples/>

10. Юрій Кульчицький – герой оборони Відня / зібрав Володимир Козачок. – Львів: Сполом, 2003. – 63 с.

Tsybala O., Hbur A.

BOIKIVSHCHYNA — PLACE OF BIRTH OF GREAT UKRAINIANS

The Ukrainian ethnic region of Boikivshchyna in the article is characterized, the known natives of this area and also people who lived and worked here are indicated. Geography of their activity, the places of celebration in honour of their memory, within the limits of region, are shortly outlined.

Keywords: Boikivshchyna, Boiky, ethnographic region, area, famous figures.